

Oponentský posudek diplomové práce
(Studijní program sociální a kulturní ekologie, FHS UK)

Bc. Magdalena Hronová Dis.

Zahrádka jako ekosystém (Ekosystémové služby zahrádek na Ašsku pohledem zahrádkářů Generace X a Y)

Diplomová práce Magdaleny Hronové je poměrně rozsáhlá (přes 150 stran textu, přes 50 titulů literatury), autorka v ní osvědčila celou řadu akademických dovedností (práce s odbornou literaturou, sběr dat v terénu, analýza dat včetně tvorby grafů), téma je dobře vybrané a zajímavé. Pravděpodobně nedostatečná metodologická praxe v určitém oboru však autorku vedla k několika sporným rozhodnutím, a tak je celkový výsledek „vědecký“, ale bohužel i z pohledu čtenáře trochu rozpačitý.

Autorka se věnuje zahradničení, chápe přitom zahrádku jako malý ekosystém. Zaostření na menší prostor a důkladnější sledování vztahů je mi jako antropologovi blízké. Navíc fenomén zahrádkaření souvisí s tématem koníčků a jejich roli v životě moderního člověka, s tématem návratu k půdě a zakořenění, s tématem úcty k přírodě a stvoření. Volbu tématu, způsob, jak o něm autorka uvažuje, kontexty, které zvyšňuje, považuji jednoznačně za trefu do černého. Obecným úvodem a založením projektu a jeho představením se studentka hlásí ke svému studijnímu programu sociální a kulturní ekologie. Tato část je napsána s erudicí, srozumitelně a přehledně. Volba sledování ekosystémových služeb se zdá v návaznosti na miléniové a integrované hodnocení ekosystému logická a později se v rozhovorech i při analýze ukáže, že i nosná. Jako laik bych ocenil širší komentář a ukázání, jak se s těmito koncepcemi v praxi pracuje než pouhé odkázání na tabulku.

V teoretické části následuje kapitola (s množstvím podkapitol): Zahrady – jejich podstata a vývoj. Přehled dějin zahrad od neolitu až po současnost chápe autorka jako zdroj pro svou analýzu. Je potřeba ocenit, že na rozdíl od častého prohrěšku diplomních prací opustit v praktické části teorii, se autorka k historii vrací při vyhodnocení každé ekosystémové služby. Teoretická část je tak s praktickou propojená a je to součástí designu výzkumu. Z hlediska analýzy jsou však tyto návraty podle mě spíše sporné. Jedná se rozsahem o postřehy (nikoli nezajímavé), ale analyticky z hlediska cílů výzkumu příliš kusé. Typicky např.: „Hmyz se stal součástí historických zahrad například ve středověku. V klášterních zahradách včely chovali mniši. (1.2.3 Zahrady středověké Evropy)“ (123). Domnívám se, že by práci spíš prospělo, kdyby byl celý „historický exkurz“ vypuštěn a to ze tří důvodů.

1. Jakkoliv je tato pasáž relativně dlouhá (cca. 25 stran), projít zahradničením od neolitu po dnešek v kostce znamená nutně věnovat se egyptským, římským, mezopotámským atd. zahradám na dvou stránkách jen povrchně bez náležitého kulturního kontextu. Jakkoliv se autorka snaží a text místy podává zajímavé informace, např. představení zahrady jako archetypu ráje nebo vůbec úvahy o neolitickém „zahradničení“ vyžadují zcela jinou odbornou kompetenci.

2. Autorka je v historickém přehledu značně vedena publikací (Pacáková-Hošťálková, 2004). Titul však není uveden v seznamu literatury. Nejedná se asi o úmyslné opomenutí, ale v kombinaci s povahou spíše popularizační publikace, je to trochu v akademické práci

nešťastné. K obhajobě autorky je ale potřeba dodat, že ke každému období využívá i další zdroje.

3. Relevanci zpráv o historickém zahradničení pro výzkum ekosystémovým služeb zahradníků X a Y generace na Ašsku autorka příliš nevysvětluje, resp. i z komplikované strukturace podkapitol a jejich obsahové i rozsahové nevyváženosti je patrné, že k tématu relevantní je zahrada 21. stolení a pak následující podkapitoly věnující se zahradnímu ekosystému jeho tvorbě a péči.

Tyto podkapitoly jsou, pokud mohu soudit, zpracovány relativně solidně na základě odborné literatury. Ukazují připravenost autorky zabývat se daným tématem i schopnost připravit projekt a představit ho čtenáři. Překvapilo mě, že se zde nepracuje s často oceňovanou knihou Živá půda od Miloslava Šimka a kolektivu.

V poslední kapitole teoretické části autorka rozlišuje mezi tzv. generací X a Y, aby mohla cíleně oslovit zahrádkáře obou generací a jejich výpovědi srovnávat. Osobně považuji tento koncept za generalizující a ne příliš vhodný. Domnívám se, že sesbíraná data z rozhovorů jsou zajímavá sama o sobě a dala se zpracovat vhodnějším způsobem. Generační koncept je představen víceméně encyklopedicky, obhájení jeho využitelnosti je spíše vágní. Přestože si autorka všímá nejasných věkových hranic, rozdílu mezi českou a zahraniční literaturou, s konceptem pracuje i navzdory pokulhávání v interpretaci. Ostatně si toho je autorka i sama vědoma, když v závěru práce uvádí jako její limitu právě nejasné věkové hranice generací X a Y. Obávám se však, že problém je hlubší. Je to problém metodologický, rozdíl mezi kvantitativně a kvalitativně vyhodnocovanými daty.

Autorka si tohoto problému není vědoma ani při představení metodologie. Jakkoliv se při sběru dat hlásí ke kvalitativní výzkumné strategii (počet respondentů, vedení rozhovorů), výsledky prezentuje víceméně kvantitativně (grafy, komparace generací). Výsledek tak neobstojí z hlediska reliability a validity výzkumu, autorku nevhodná strategie odvádí od důkladnějšího a zajímavějšího zpracování dat, nakonec i čtenář je zklamán a ztracen mezi množstvím grafů, které ale nemají velkou vypovídací hodnotu. Kritizovat by se dal vzhledem ke zvolenému designu výzkumu výběr vzorku (sněhová koule) i samotná lokalita. Ašsko je svou historií a to zejména pro téma vztahu k půdě nesmírně zajímavé (Sudety, odsun, zvláštní režim), tím je ale také nesmírně interpretačně náročné. Nevhodná generační generalizace je tu ještě nápadnější. Zahradníci navíc nejsou jen z Ašska atd. Pochvalu naopak zaslouží přemýšlení o tom, jak polostrukturované rozhovory vést, způsob kladení otázek i samotná práce s respondenty.

Z formální stránky není úplně důsledně držena jedna citační norma, liší se grafický způsob a strukturování mezi jednotlivými kapitolami (někde jsou krátká shrnutí, někde nikoli; v některých kapitolách jsou některá slova zvýrazněna tučně, v jiných nikoli atd.). Zvýraznění tučnými písmeny se používá spíš v učebnici než v akademickém textu.

Diplomovou prací autorka prokázala kompetenci ve svém studijním programu psát o důležitém tématu ochrany ekosystémů. Odvedla nesmírný kus práce. Snaha napsat „vědecký“ text v kombinaci s nezažitou praxí v metodologii však konečnou podobu diplomní práce handicapuje. I přes tyto výtky pokládám práci za zajímavou a doporučuji ji k obhajobě. Kvůli naznačeným výtkám navrhuji s ohledem na obhajobu hodnocení **velmi dobře/ dobře (11b.)** Velmi mě mrzí a omlouvám se, že na obhajobě nemohu být.

V Řevnicích dne 3. února 2022

Mgr. Ondřej Skripnik Ph.D.